

JulkICT Rahkola Markus(VM)

22.02.2016
JULKINEN

Asia

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi julkisen sektorin elinten verkkosivustojen saavutettavuudesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 25/2014 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eduskunnan informointi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotuksen käsittelyvaiheesta.

Komissio esitteli joulukuussa 2012 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivistä julkisten elinten verkkosivustojen saavutettavuudesta: direktiiviehdotus 3.12.2012 (COM(2012) 721/ 2012/0340 (COD) ”Julkisen sektorin elinten verkkosivustojen saavutettavuus”. Direktiiviehdotuksen valmistelu edistyi vuoden 2015 lopussa Luxemburgin puheenjohtajuuskaudella saatuun neuvottelumandaattiin. Ehdotuksen ensimmäinen trilogi pidettiin 26.1.2016 Alankomaiden johdolla. Seuraava trilogi on 2.3.2016.

Suomen kanta

Ehdotuksen tavoitteet tukevat Suomessa käynnissä olevaa julkisten palveluiden käyttäjälähtöistä digitalisointia ja Suomi pitää esitetyn direktiivin tavoitteita kannatettavina. Esteettömät ja saavutettavat verkkopalvelut ovat digitalisoituneen yhteiskunnan toteuttamisen peruseroja, joilla varmistetaan kansalaisten yhdenvertainen mahdollisuus toimia digitaalisessa yhteiskunnassa. Esteettömät verkkopalvelut helpottavat yleisesti palveluiden käytön laajentamista poistamalla käytön esteitä, alentamalla käyttöönottokynnystä ja vähentämällä käyttöopastuksen tarvetta. Esteettömät ja saavutettavat verkkopalvelut ovat keskeisessä asemassa julkisen hallinnon digitalisoinnille asetettujen tuottavuustavoitteiden saavuttamisessa.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa on sovittu, että hallituskauden aikana ei anneta kunnille lainkaan uusia tehtäviä tai velvoitteita tällä vaalikaudella. Lisäksi hallitusohjelman mukaan kuntien kustannuksia vähennetään yhdellä miljardilla eurolla karsimalla lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita. Toisaalta pääministeri Sipilän hallitusohjelman yksi tavoite on käyttäjälähtöiset ja digitaaliset julkiset palvelut. Direktiiviehdotus tukee tätä tavoitetta. Direktiivin toimeenpanosta seuraa julkiselle sektorille jonkin verran uusia velvoitteita. Niistä koituvia kustannuksia voidaan minimoida, kun esteettömyys huomioidaan jo palveluiden suunnittelussa.

Esteettömien verkkopalveluiden toteuttaminen tulee todennäköisesti säästämään julkisen sektorin menoja pitkällä aikavälillä digitaalisten palveluiden käytön laajamittaisen hyödyntämisen mahdollistuessa.

Verkkopalveluiden saavutettavuuden ja esteettömyyden edistäminen on tärkeää. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 15 § asettaa viranomaisille, koulutuksen järjestäjille, työnantajille sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajille veloitteen tehdä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa ja saada yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita. Suomessa julkisen sektorin ja yhteiskunnan toiminnan kannalta merkittävät toimijat ovat vapaaehtoisesti pyrkineet edistämään verkkopalveluiden saavutettavuutta, mutta direktiivissä esitettyjä vaatimuksia täyttäviä palveluita on vielä hyvin vähän.

Suomen kantana neuvotteluissa on edelleen saada direktiivin toimeenpanolle riittävän pitkä siirtymäaika, joka mahdollistaa tavoitteiden saavuttamisen verkkopalveluiden teknisten elinkaarien mukaisissa järjestelmä uudistuksissa. Näin voidaan mahdollistaa digitaalisten palveluiden esteettömyyden toteutus palveluiden teknisen elinkaaren kannalta järkevässä vaiheessa mahdollisimman kustannustehokkaasti. Direktiivistä kunnille tulevat uudet velvoitteet ovat Suomen kannalta ongelmallisia, jos siirtymä aika on lyhyt.

Soveltamisalaan kuuluvien julkisten toimijoiden määritelmän suhteen Suomi voi olla joustava, mutta Suomi kannattaa kuitenkin mahdollisimman selkeätä soveltamisalaa.

Pääasiallinen sisältö

Direktiivin tavoitteena on julkisen sektorin elinten verkkosivustojen saavutettavuutta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentäminen määrittelemällä yhdenmukaistetut vaatimukset verkkosisällön saavutettavuudelle.

Direktiivissä esitetään säädettäväksi teknisistä säännöksistä, joita vasten julkisen sektorin elinten ja muiden direktiivin soveltamisalaan kuuluvien organisaatioiden tietynlaisten verkkosivustojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta arvioidaan. Tekniset saavutettavuuskriteerit perustuvat World Wide Web Consortiumin (W3C) julkaisemien verkkosisällön saavutettavuusohjeiden version 2.0 (WCAG 2.0) AA-tason vaatimuksiin.

Coreperin 18.12.2015 hyväksymässä neuvottelumandaatissa direktiiviä sovellettaisiin pääsääntöisesti kaikkiin julkisen hallinnon verkkosivustoihin, mutta tietyt, erikseen nimetyt verkkosivut jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle. Parlamentti on ensimmäisessä trilogissa 26.1. esittänyt soveltamisalaan laajennuksia (mm. mobiilisovellukset ja eräät yksityisen sektorin toimijat). Pj teki 11.2.2016 täsmennyksiä 26.1. tehtyyn esitykseen ja hakee päivitettyä mandaattia COREPERiltä 26.2. Soveltamisala on edelleen tulkinnanvarainen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Direktiiviehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artiklan 1 kohta, koska ehdotuksen katsotaan koskevan sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja palvelujen vapaata liikkuvuutta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

EP on päättänyt ensimmäisen käsittelyn kannastaan 27.2.2014. Parlamentti esittää mm. laajennuksia direktiivin soveltamisalaan. Direktiivin uudeksi raportööriksi nimettiin syksyllä 2015 Dita Charanzová (IMCO-komitea, ALDE).

Kansallinen valmistelu

Muistion valmistelussa on kuultu liikenne- ja viestintäministeriötä, opetus- ja kulttuuriministeriötä, sosiaali- ja terveysministeriötä, Viestintävirastoa, Kuulojen liittoa, Finanssialan keskusliittoa, Näkövammaisten liittoa, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliittoa ja Kuntaliittoa.

Direktiiviehdotusta on käsitelty kansallisesti

- viestintäjaoston (EU19) kokouksessa 28.5.2013, 27.5.2014, 17.11.2014, 1.6.2015, 30.11.2015, x.2.2016
- EU-ministerivaliokunta 21.11.2014, kirjallinen menettely
- teleneuvoston kokousten yhteydessä EU-ministerivaliokunnassa 5.6.2015
- suuressa valiokunnassa 4.12.2015.

Eduskuntakäsittely

E 23/2013 vp

U 25/2014 vp

HaVL 19/2014 vp

SuVX 80/2014 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiiviehdotus vaikuttaa kansalliseen lainsäädäntöön, koska Suomessa ei ole verkkosivujen esteettömyyttä säätelevää direktiiviä vastaavaa lainsäädäntöä. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa julkista sektoria sekä yksityisiä tavaroiden ja palvelujen tuottajiaakin toteuttamaan vammaisten tarvitsemat ns. kohtuulliset mukautukset palveluihin. Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva YK:n yleissopimuksella säädellään myös esteettömyyttä, EU on ratifioinut sopimuksen.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 1 ja 4 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta maakunnan hallitusta sekä sen alaisia viranomaisia ja laitoksia sekä maakunnassa sijaitsevien kuntien hallintoa koskevissa asioissa.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiiviehdotuksen taloudelliset vaikutukset riippuvat siirtymäajan pituudesta. Lyhyellä siirtymäajalla taloudelliset vaikutukset verkkopalveluista vastaaville viranomaisille voidaan olettaa huomattaviksi, koska arvioinnin perusteella valtaosa nykyisistä verkkopalveluista ei täytä direktiivin vaatimuksia.

Direktiivissä esitettyjen vaatimusten täysimittainen noudattaminen aiheuttaa soveltamisalaan kuuluvien verkkopalveluiden hallinnoiville toimijoille lisäkustannuksia, jotka muodostuvat mm. direktiivin edellyttämistä huomattavista muutoksista ja päivitystarpeista sekä välttämättömistä verkkopalveluiden saavutettavuustasojen kartoituksista. Riittävän pitkällä siirtymäajalla kustannukset voidaan sisällyttää verkkopalveluiden elinkaareissa tapahtuviin järjestelmäuudistuksiin, jolloin direktiivin taloudelliset vaikutukset laskevat merkittävästi.

Direktiivin edellyttämä jatkuva seuranta, verkkopalvelujen auditointi ja raportointi tulevat aiheuttamaan myös investointi- ja jatkuvia kustannuksia, joiden tasoa ei voida luotettavasti arvioida. Ehdotuksen soveltamisalan epäselvyyden vuoksi sen kattamien verkkopalveluiden määrää Suomessa ei tällä hetkellä tiedetä tarkasti. Valtiovarainministeriön arvion mukaan noin 0-5% julkisen hallinnon verkkopalveluista täyttää direktiivissä esitetyt kriteerit. Yksityisen sektorin palveluiden osalta tietoa ei ole saatavilla.

Positiivisiin taloudellisiin vaikutuksiin tulee huomioda, että esteettömistä verkkopalveluista hyötyvät kaikki verkkopalveluiden käyttäjät. Esteettömät ja saavutettavat verkkopalvelut tuovat kustannussäästöjä verkkopalveluiden käyttömäärien kasvussa ja vähentyneenä henkilökohtaisen avun tai opastuksen vähentymisenä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Direktiivin loppuvaiheen valmistelussa ja kansallisessa toimeenpanossa tulee ottaa huomioon ja yhteensovittaa hallitusohjelman linjaukset digitalisaation edistämisestä ja kuntien velvoitteiden karsimisesta. Lisäksi huomioon on otettava vuoden 2015 alusta voimaan tullut yhdenvertaisuuslaki, YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen velvoitteet sekä esteettömyysdirektiivin kansallinen valmistelu.

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Valtiovarainministeriö / JulkICT-osasto, erityisasiantuntija Markus Rahkola, p. 02955 30139 , markus.rahkola@vm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2012/1741

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
